

Буличева Наталія Анатоліївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного публічного права
Київського національного торговельно-економічного університету,
м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0002-7902-6646
Буличев Андрій Олегович,
кандидат юридичних наук,
начальник відділу ДНДІ
МВС України, м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0003-2734-7066
Доля Людмила Миколаївна,
кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
начальник відділу ДНДІ
МВС України, м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0001-8491-0535

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ У СФЕРІ МЕДІАЦІЇ

У статті розглядаються поняття, характерні риси, переваги медіації. Описано міжнародно-правове врегулювання процедури медіації, практичний досвід її застосування в розвинених країнах. Приділяється увага проблемам імплементації міжнародно-правових актів щодо медіації в національне законодавство України. Показані шляхи подальшого становлення та розвитку вітчизняної нормативно-правової регламентації процедури медіації.

Ключові слова: медіація, комерційні спори, альтернативні (позасудові) способи розв'язання спорів, арбітраж, посередництво, примирення сторін, імплементація.

Останнім часом питання впровадження медіації як одного з альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів стали предметом вивчення галузевих юридичних наук, виступають об'єктом нормотворчості й водночас упроваджуються в юридичну практику сучасних правничих компаній, унаслідок чого підвищується обізнаність юристів і населення з особливостями застосування медіації під час вирішення господарських та цивільних суперечок.

За результатами розгляду звіту про роботу 51-ї сесії ЮНСІТРАЛ ГА ООН 20.12.2018 було схвалено резолюцію (73/198), якою затверджено текст Конвенції про міжнародні мирові угоди, досягнуті в результаті медіації (далі – Конвенція). Цю Конвенцію було відкрито для підписання всіма державами й регіональними організаціями під час проведення спеціальної церемонії 1 серпня 2019 року [1, с. 26].

Після підписання Україною вказаної Конвенції природно постало питання подальшої її імплементації в національне законодавство.

Питання визначення поняття медіації, основних засад його застосування, переваг процедури медіації поряд з іншими позасудовими способами врегулювання спорів приділено увагу переважно фахівцями національного цивільного та господарського права, серед яких Демкін Р.Я. [2], Єрьоменко Г. [3], Мазаракі Н. [1], Несинова С.В. [4], Тісногуз В. [5], Філоненко С. [6], Церетелі Л. [7], Яковлев В.В. [8]. Окремо слід виділити дисертаційне дослідження Любченка Я.П. [9], присвячене теоретико-правовим аспектам альтернативних способів вирішення правових спорів, де вчений з-поміж іншого вивчає закордонний досвід врегулювання процедур медіації та передумови становлення цього інституту в Україні. Однак більшість наукових досліджень практично комплексно не висвітлюють міжнародно-правовий нормативний механізм регулювання у сфері медіації та не відображають сучасних передумов його впровадження в Україні.

Метою статті є розкриття умов, що слугують розвитку процедури медіації в вітчизняній юридичній практиці, а також надання характеристики шляхам нормативного закріплення основних засад здійснення цього альтернативного (позасудового) способу вирішення спорів.

Нормативну базу дослідження становлять міжнародні договори та типові закони ЮНСІТРАЛ. Методологічною основою проведеного дослідження стали загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання.

Медіація – міжнародний загальновживаний термін, що відповідає українському терміну “посередництво”. Медіацією називають процес переговорів, коли до вирішення спірного питання залучається нейтральна третя сторона – медіатор (посередник), яка веде цей переговорний процес, вислуховує аргументацію сторін щодо суті спору й активно допомагає сторонам зрозуміти свої інтереси, оцінити можливість компромісів і самостійно прийняти рішення, що задовольнить всіх учасників переговорів. Тобто медіація – це один із так званих альтернативних (позасудових) способів врегулювання спорів, ефективність якого є дуже високою [3].

Медіація передбачає спілкування віч-на-віч у присутності третьої особи – медіатора. Сторони спору зберігають повний контроль над ситуацією, а професійний посередник (медіатор) допомагає їм проаналізувати конфлікт, щоб вони змогли самостійно прийняти рішення, яке відповідатиме їхнім інтересам і задовольнить їхні потреби. Унікальність медіації в тому, що вона стимулює учасників взаємодіяти безпосередньо одне з одним для розгляду спору як загальної проблеми, котра потребує вирішення, і для пошуку різних варіантів рішення, а також ставитися одне до одного і до протилежних позицій із повагою. Крім того, процедура медіації фокусується більшою мірою на тому, що конфліктуючим сторонам належить робити в майбутньому, ніж на обставинах спору, які мали місце в минулому.

Сьогодні ця технологія доволі широко застосовується у країнах із розвинутою правовою культурою. Наприклад, у Великобританії 80 % комерційних спорів за допомогою медіації вирішуються протягом одного дня. Оскільки медіація ґрунтується на принципі добровільності, її учасники, як правило, не затягують виконання домовленостей. Так, у Нідерландах 70 % усіх урегулювань, досягнутих у процесі медіації, виконуються протягом двох місяців [5].

За останні 20 років використання медіації значно поширилося. Більшою мірою така її популярність обумовлена тим, що в законодавстві Європейського

Союзу (далі за текстом – ЄС) уже існує таке нормативно визначене поняття, як “медіація”.

Зокрема, Директива 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради від 21 травня 2008 року “Відносно деяких аспектів медіації в цивільних та комерційних спорах” (далі за текстом – Директива) передбачає детальний опис того, що таке медіація та її переваги. Сферою поширення Директиви є міжнародні спори, у п. 8 Преамбули зазначено: “ніщо не повинно заважати застосовувати ці положення також у внутрішніх медіаційних процесах”. Так, Європейська рада на засіданні в Тампері закликала держави Європейського Союзу до запровадження альтернативних позасудових процедур, включно з медіацією як одним із основних методів.

Стаття 3 (а) Директиви містить визначення медіації: “медіація означає структурований процес, незалежно від його назви, за яким дві або більше сторін спору, на добровільній основі, для досягнення рішення про врегулювання спору звертаються за допомогою до посередника. Цей процес може бути ініційований сторонами, запропонований (призначений) судом або законодавчо закріплений законом держави-члена”.

Преамбула директиви зазначає, що медіація може забезпечити економічно ефективно та більш швидко позасудове вирішення спорів у цивільних та комерційних справах шляхом використання процедур, які відповідають потребам сторін. Відносно домовленостей, досягнутих шляхом медіації, існує велика ймовірність того, що вони будуть виконуватися добровільно, як і велика ймовірність того, що вони забезпечать збереження стійких товариських відносин між сторонами. Ці переваги знаходять своє підтвердження в ситуаціях, пов'язаних із наявністю міжнародних елементів [10].

Мета Директиви – спростити доступ до методів альтернативного врегулювання спорів і сприяти мирному вирішенню спорів, через стимулювання використання медіації та забезпечення збалансованих взаємовідносин між медіацією та судовим провадженням. Особливістю Директиви як нормативно-правового акта ЄС є те, що вона встановлює лише обов'язок держави – члена ЄС досягти необхідного результату, проте залишає національним органам влади вибір форми та засобів його досягнення. Враховуючи зазначене, члени ЄС та держави, які імплементували цю директиву, мають однакові засади щодо застосування медіації в цивільних та господарських правовідносинах.

Як наслідок, у той час як Директива застосовується для вирішення спорів у цивільних і комерційних справах на міжнародному рівні, кілька держав-членів ЄС пішли ще далі і прийняли закони, які впроваджують використання медіації всередині країни. Практично в кожній країні ЄС Директива запроваджувалася в різний спосіб. Таким чином, у деяких країнах ЄС медіація є суто добровільним заходом, у той час як у Італії, наприклад, існує тенденція до обов'язкового використання медіації. У деяких країнах ЄС медіаторами можуть виступати лише кваліфіковані юристи, у той час, як у інших країнах такі обмеження не застосовуються [4].

Крім Директиви 2008/52/ЄС, є низка міжнародно-правових актів та актів рекомендаційного характеру. Зокрема, це Модельний закон ЮНСІТРАЛ про міжнародну примирну процедуру 2002 р., взятий за основу для національного

законодавства щодо медіації 26 країнами світу, та “Принципи для організацій, які забезпечують проведення медіації”, котрі були створені 2002 р. світовими лідерами у сфері медіації й відтворюють найкращу світову практику в цій галузі (Principles for ADR Provider Organizations).

У державах-учасниках ЄС медіація як спосіб врегулювання спору (конфлікту), що виник у результаті будь-яких правовідносин, застосовується набагато частіше, ніж інші позасудові альтернативні способи врегулювання спорів, наприклад, переговори, примирення сторін, міні-процес, досудова нарада або спрощений суд присяжних. 2004 р. Європейською комісією фахових медіаторів розроблений “Європейський кодекс поведінки медіаторів” (European Code Of Conduct For Mediators), у якому детально визначено правовий статус медіатора, вимоги до кандидата й основні засади, на яких базується весь медіаційний процес.

Директива, безсумнівно, дала поштовх для розвитку медіації, але її розвиток, особливо в Європі, як і раніше, залишається неоднорідним. Так, наприклад, у Англії, Уельсі та Нідерландах використання медіації значно поширене, і процес широко використовується юристами та представниками бізнес-сектору, але майже не поширена в таких країнах як, наприклад, Греція і Португалія, де поняття медіації відносно нове та недостатньо вивчене. Найбільшого розвитку вона набула в таких країнах як: Австрія, Бельгія, Бразилія, Франція, Німеччина, Гонконг, Індонезія, Італія, Японія, Люксембург, Нідерланди, Китайська народна республіка, Польща, Португалія, Росія, Сінгапур, Іспанія, Швеція, Великобританія, Сполучені Штати Америки та В'єтнам [7].

У зв'язку з тим, що під терміном “медіація” в більшості тлумачень мається на увазі саме позасудове вирішення спорів, постає питання: яку ж роль можуть відігравати суди при вирішенні господарських спорів у процесі медіації? Наприклад, суди Австралії мають право направити сторони для вирішення спору за допомогою медіації навіть без згоди сторін. У Бельгії рішення, прийняте за допомогою медіації, має бути затверджене компетентним судом. Суди Бразилії не мають необхідних повноважень, щоб змусити сторони вирішувати конфлікти шляхом медіації. Тим не менше, суд може забезпечити виконання угоди до медіації на прохання однієї зі сторін. Також, відповідно до Цивільного процесуального кодексу Бразилії судді повинні заохочувати сторони скористатися медіацією протягом всього часу судового розгляду. У Франції проводять розмежування між призначеною в судовому порядку та договірною медіацією. У разі проведення медіації з розпорядження суду суддя продовжує займатися цим питанням навіть після звернення сторін до медіації, за їх згодою. Медіатор повинен інформувати суддю щодо будь-яких труднощів. Сторона чи медіатор може попросити суддю припинити процедуру медіації в будь-який час. Суддя також має право припинити медіацію з власної ініціативи, якщо процедура медіації, на думку судді, була порушена. Якщо суддя припиняє медіацію, судовий розгляд відновлюється. Наприкінці процесу медіації суддя розподіляє витрати на посередництво між сторонами.

Що стосується договірної медіації, то тут роль судів часто обмежується виконанням угоди, досягнутої в контексті медіації. Також сторони можуть звернутися до суду для забезпечення виконання угоди. У Польщі суд може передати

справу на медіацію за запитом однієї зі сторін або на власний розсуд, аж до завершення першого судового засідання у справі. Сторони не зобов'язані погоджуватися на посередництво. Проте після закриття першого засідання суд може направити справу на медіацію тільки в тому випадку, якщо сторони спільно просять його. Суд може передати справу на медіацію лише один раз у ході розгляду. У своїй постанові передачі спору на посередництво суд визначає термін не більше одного місяця для проведення медіації. Цей термін може бути продовжено лише за спільною заявою сторін. Після того, як термін закінчився, а спір не вирішено, суд призначає судові засідання.

У інших країнах, які мають у своєму арсеналі такий вид вирішення спорів як “медіація”, ситуація аналогічна – процедура медіації при вирішенні господарських спорів може використовуватися не лише на стадії досудового вирішення спору, але й під час судового провадження.

Як бачимо, світовий досвід орієнтований на активне використання медіації, що зумовлює потребу в дослідженні та впровадженні цього інституту й в українському законодавстві, зокрема, і для вирішення господарських конфліктів [4].

Перехід України до ринкових відносин та їх правове регулювання оновленим законодавством зумовлюють необхідність створення більш широких можливостей використання альтернативних способів регулювання спорів як фізичними, так і юридичними особами. У межах розвитку економічної свободи та бізнес-середовища суб'єкти правовідносин дедалі більш зацікавлені у гнучких, оперативних способах врегулювання спорів. Українські громадяни в разі порушення їхніх прав найчастіше уникають звернення до суду, багатьох лякає високовартісний довгостроковий судовий розгляд, серйозною проблемою є також невиконання судових рішень, значні нарікання викликає робота державних виконавців.

У 2006 р. Міжнародна фінансова корпорація (IFC) – член групи Світового Банку, що працює з приватним сектором за підтримки Агентства з питань міжнародної співпраці та розвитку, досліджуючи методи вирішення комерційних спорів в Україні, дійшла висновку про те, що в країні практично відсутні альтернативи судовому врегулюванню спорів.

Правовою основою впровадження позасудових способів врегулювання спорів в Україні є Конституція України, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, закони, укази Президента України та підзаконні акти [9, с. 151].

Арбітраж, медіація та переговори розглядаються як такі, що мають однакові завдання з судами та є легітимними способами вирішення спорів. Особа повинна мати можливість вибору способів захисту своїх інтересів, що повністю узгоджується з конституційним приписом, яким закріплено право кожного будь-якими не забороненими законом способами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Про необхідність створення можливостей для розвитку альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів зазначалося в Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, схваленої у 2006 р. Згідно з її положеннями доступність до правосуддя не виключає можливості для особи вирішити свій спір у позасудовому

порядку. Держава повинна сприяти розвитку таких недержавних інституцій, як третейські суди, посередники (медіатори) тощо, які допомагають залагодити спір, не доводячи його до суду. Необхідно запровадити позитивний досвід демократичних держав щодо реституційного правосуддя, яке полягає не в покаранні особи, а у примиренні обвинуваченого і потерпілого за участю посередника (медіатора) та/або в відшкодуванні потерпілому завданої матеріальної та моральної шкоди.

Аналіз положень Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів свідчить про те, що позасудові способи розв'язання спорів розглядаються як елементи механізму доступу до правосуддя. У Розділі X Концепції закріплено, що з метою розвантаження судів потрібно розвивати альтернативні (позасудові) способи врегулювання спорів, а також створити умови для стимулювання дешевших і менш формалізованих способів їх врегулювання.

Медіація як діяльність професійних посередників, які спрямовують учасників юридичного спору до компромісу й урегулювання спору самостійно, потребує наукового обґрунтування і практичного втілення. Поширення діяльності третейських судів має зменшити навантаження на суди загальної юрисдикції. Громадськість повинна бути поінформована про переваги, які мають ці способи порівняно з судовим механізмом захисту прав. Звернення до суду бажано використовувати як винятковий спосіб вирішення юридичного спору.

Аналізуючи рівень виконання завдань, сформульованих у Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, можна абсолютно впевнено стверджувати, що положення, які стосуються альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів, залишилися практично нереалізованими [9, с. 155].

Розширення способів альтернативного (позасудового) врегулювання спорів, зокрема, шляхом практичного впровадження інституту медіації та посередництва, а також розширення переліку категорій справ, які можуть вирішуватися третейськими суддями або розглядатися судами у спрощеному провадженні передбачено п. 5.4 Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., затвердженої Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276.

Україна має триматися сучасних правових тенденцій, зокрема, щодо забезпечення захисту прав та охоронюваних законом інтересів фізичних і юридичних осіб, послуговуючись альтернативними (позасудовими) способами розв'язання спорів.

Проблематика становлення альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів в Україні обговорюється в наукових колах досить активно, проте об'єктивно ми змушені визнати, що національна система альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів перебуває на початковому етапі свого розвитку, усі інновації, навіть за очевидності їх переваг, сприймаються з недовірою.

Зумовлюють цю ситуацію як об'єктивні (традиційність юридичних механізмів, сформованих віковою практикою, відсутність ефективних механізмів виконання рішень, прийнятих унаслідок застосування альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів, недостатня кількість спеціалістів, арбітрів, медіаторів, посередників), так і суб'єктивні фактори (учасники конфлікту бажають отримати рішення, у якому буде визначений правопорушник, установленний спосіб та строки відновлення порушеного права, а за невиконання судового рішення настане відповідальність).

Правова система України формувалася під впливом романо-германської правової сім'ї, а тому розгляд правових спорів у судах є більш звичним для суб'єктів суспільних відносин, адже в судовому рішенні визначено, хто переміг у спорі. Така концепція називається “win–lose” (“виграв–програв”), коли одна сторона виграла спір, а інша програла. Альтернативні способи розв'язання спорів дають змогу сторонам вирішити спір за допомогою концепції “win–win” (“виграв–виграв”), коли обидві сторони задоволені результатом розгляду спору.

Як свідчить досвід зарубіжних країн, запровадження альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів включає такі елементи: 1) наявність сучасного законодавства; 2) розвинуті інституції, які відповідають світовим практикам і мають високу репутацію; 3) лояльність державних судів до альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів та їх взаємодія. Цілком доречним для України є підхід Лорда Вульфа щодо запровадження альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів. У звіті з доступу до правосуддя він запропонував під час розгляду питання щодо судових витрат сторін враховувати, чи погодилася сторона на розгляд свого спору за допомогою альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів. Якщо сторона відмовлялася їх застосовувати в досудовому порядку, вона має сплатити судовий збір за обидві сторони незалежно від результату вирішення спору. Це фінансово стимулюватиме конфліктуючі сторони до розгляду можливості вирішення правового спору через застосування альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів [9, с. 175].

Враховуючи вищевикладене, убачаємо за своєчасне та необхідне підписання 2 серпня 2019 року Україною Конвенції про міжнародні мирові угоди, досягнуті в результаті медіації (далі за текстом – Конвенція), та її подальшу імплементацію в вітчизняне законодавство.

Так, Конвенцією визначено сферу її застосування – упровадження медіації як одного з методів врегулювання комерційних спорів у міжнародній торгівлі. Крім того, ст. 3 Конвенції передбачено, що кожний учасник реалізує мирову угоду згідно зі своїми правилами і процедурами й на умовах, викладених у Конвенції. Тобто, як і у згаданих вище міжнародно-правових актах, держави самостійно визначатимуть засади медіації власним внутрішнім законодавством.

Зупиняючись на питанні необхідних змін до законодавства України з метою належної імплементації Конвенції про міжнародні мирові угоди, досягнуті в результаті медіації, слід зазначити наступне.

Існує декілька шляхів, якими Україна може піти в процесі впровадження у національне законодавство процедури медіації та інших альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів.

Перший – прийняти комплексний закон про альтернативні способи вирішення спорів, який буде регулювати загальні суспільні відносини у сфері альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів, таким чином унісши зміни в чинне законодавство, та визначити сфери підзаконного регулювання відповідних відносин. Подібний шлях обрали Сполучені Штати Америки. На базі федерального закону про альтернативні способи вирішення спорів були розроблені акти штатів та сформувалася судова практика.

Другий варіант – прийняти окремі закони щодо різних видів альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів. Такий шлях обрали більшість зарубіжних держав (Австрія, Угорщина, Норвегія, Швеція, Чехія, Швейцарія та ін.). Для України більш доцільним видається застосування другого варіанта. При цьому вдосконалення правової регламентації відносин у вказаній сфері має здійснюватися не

фрагментарно, як це відбувається сьогодні, а системно, відповідно до названих вище концепцій. У процесі їх імплементації велике значення мають аналіз та врахування досвіду інших держав, а також практики нормопроєктування ЄС та ООН [9, с. 176].

Підсумовуючи викладене вище, слід зазначити, що орієнтація на інтеграцію в ЄС зумовлює необхідність забезпечення відповідності національної правової системи стандартам європейської спільноти загалом та створення справді ефективного механізму захисту прав та свобод людини і громадянина зокрема, що включає також формування в Україні дієвої системи альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів.

З метою упровадження та розвитку інституту медіації в національному законодавстві необхідно закласти основи її якості, дієвості та конфіденційності, забезпечити зв'язок між медіацією та судовим процесом, що слугуватиме формуванню в подальшому засад реституційного правосуддя, яке ґрунтується на так званій концепції “win-win”, коли відбувається не покарання, а примирення сторін, у результаті якого не лише виграють обидві сторони, але й не руйнуються господарські зв'язки, а також прискорюється та здешевлюється процедура врегулювання суперечки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мазаракі Н. Сінгапурська конвенція: теоретико-правовий аналіз. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2019. № 1. С. 26–34.
2. Демків Р.Я. Медіація як сучасний спосіб вирішення юридичних спорів у цивільному процесі України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 1 С. 58–60.
3. Єрмоменко Г. Медіація як спосіб вирішення суперечок. URL: http://www.training.com.ua/live/interview/Mediatsiya_yak_sposib_virishennya_superechok (дата звернення: 20.10.2019).
4. Несинова С.В. Інститут медіації як сучасний правовий інститут ефективного позасудового врегулювання господарських спорів. *Електронне наукове фахове видання “Порівняльно-аналітичне право”* 2017. № 5. URL: http://www.pap.in.ua/5_2017/44.pdf (дата звернення: 20.10.2019).
5. Тісногуз В. Медіація – один з альтернативних методів вирішення спорів. URL: <http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=122934> (дата звернення: 20.10.2019).
6. Філоненко С. Українсько-німецька перспектива медіації: допомогти знайти шлях до примирення. *Вісник: Теоретичний і громадсько-політичний журнал*. 2010. № 23. С.14–15.
7. Церетелі Л. Медіація як альтернативне вирішення податкових спорів *Вісник. Офіційно про податки*. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/news/id/3283>. – 25.08.2016 (дата звернення: 20.10.2019).
8. Яковлев В.В. Присудова та позасудова медіація: основні ознаки. *Збірник наукових праць ХНПУ імені Г. С. Сковороди “Право”*. 2018. № 26. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/law/article/view/56> (дата звернення: 20.10.2019).
9. Любченко Я.П. Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2018. 249 с.
10. Відносно деяких аспектів медіації в цивільних та комерційних спорах: Директива 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради від 21 травня 2008 року. URL: <https://ukrmediation.com.ua/images/DOCS/Model-documents/mediation-directive-ukr.pdf> (дата звернення: 20.10.2019).

REFERENCES

1. Mazaraki N. (2019) Singapurska konventsiia: teoretyko pravovyi analiz. “Singapore Convention: Theoretical and Legal Analysis. Foreign Trade: Economics, Finance, Law” 1, P. 26–34 [in Ukrainian].
2. Demkiv, R.Ya. (2017) Mediatsiia yak suchasnyi sposib vyrishennia yurydychnykh sporiv u tsyvilnomu procesi Ukrainy. “Mediation as a Modern Way of Resolving Legal Disputes in the Civil Process of Ukraine”. Comparative and Analytical Law No.1, P. 58–60 [in Ukrainian].

3. *Yerimenko H.* Mediatsiia yak sposib vyrishennia superechok. “Mediation as a Modern Way of Resolving Legal Disputes in the Civil Process of Ukraine”. URL: http://www.training.com.ua/live/interview/Mediatsiia_yak_sposib_virishennia_superechok (date of application: 20.10.2019) [in Ukrainian].
4. *Nesynova S.V.* (2017) Instytut mediatsii yak suchasnyi pravovyi instytut efektyvnoho pozasudovoho vrehuliuvannia hospodarskykh sporiv. “Mediation Institution as a Modern Legal Institution of Effective Out-of-Court Settlement of Economic Disputes”. Electronic Scientific Professional Edition “Comparative Analytical Law” 5. URL: http://www.pap.in.ua/5_2017/44.pdf. (date of application: 20.10.2019) [in Ukrainian].
5. *Tisnohuz B.* Mediatsiia –odyn z alternatyvnykh metodiv vyrishennia sporiv. “Mediation as One of the Alternative Methods of Dispute Resolution”. URL: <http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=122934> (date of application: 20.10.2019) [in Ukrainian].
6. *Filonenko S.* (2010) Ukrainsko-nimetszka perspektyva mediatsii: dopomohty znaity shliaks do prymyrennia. “Ukrainian-German Mediation Perspective: Helping Find the Way to Reconciliation”. Viche: Theoretical and Social and Political Journal 23, P. 14–15 [in Ukrainian].
7. *Tsereteli L.* Mediatsiia yak alternatyvne vyrishennia podatkovykh sporiv. Visnyk. Ofitsiino pro podatky. “Mediation as an Alternative Solution of Tax Disputes”. Bulletin. Officially about Taxes. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/news/id/3283>. – 25.08.2016 (date of application: 20.10.2019) [in Ukrainian].
8. *Yakovliev V.V.* (2018) Prysudova ta pozasudova mediatsiia: osnovni oznaky. “Trial and Extrajudicial Mediation: Main Features. Collection of scientific works of KhNPU named after H.S Skovoroda “Pravo”. No 26. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/law/article/view/56> (date of application: 20.10.2019) [in Ukrainian].
9. *Lyubchenko Ya.P.* (2018) Alternatyvni sposoby vyrishennia pravovykh sporiv: teoretyko-pravovyi aspekt. “Alternative Ways to Resolve Legal Disputes: Theoretical and Legal Aspect”: thesis ... Ph.D. (Law). Kharkiv, 2018. 249 p. [in Ukrainian].
10. Vidnosno deiakykh aspektiv mediatsii v tsyvilnykh ta komertsiiynykh sporakh: Dyrektyva 2008/52/Yes Yevropeiskoho parlamentu ta Rady vid 21 travnia 2008 roku. “Concerning Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Cases”: Directive 2008/52 / EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008. URL: <https://ukrmediation.com.ua/images/DOCS/Model-documents/mediation-directive-ukr.pdf> (date of application: 20.10.2019) [in Ukrainian].

UDC 341+341.6

Bulycheva Nataliia,

Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor, Associate Professor
at the Department, Kyiv National University of Trade and Economics,
Kyiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-7902-6646

Bulychev Andrii,

Candidate of Juridical Sciences, Head of the Department,
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0003-2734-7066

Dolia Liudmyla,

Candidate of Juridical Sciences, Senior Researcher, Head of the Department,
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0001-8491-0535

DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL COOPERATION OF UKRAINE IN THE FIELD OF MEDIATION

Paper studies the nature and benefits of using the mediation procedure in the settlement of commercial disputes in international trade. Due to the fact that the concept of “mediation” is relatively new in the domestic economic and legal relations,

© Bulycheva Nataliia, Bulychev Andrii, Dolia Liudmyla, 2019

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2019.4\(46\).42](https://doi.org/10.36486/np.2019.4(46).42)

Issue 4(46) 2019

<http://naukaipravohorona.com/>

attention is drawn to the principles of international legal regulation of the mediation procedure, practical experience of its application in developed countries. The urgency of introducing such a legal institution as mediation is justified by the need to create opportunities for the development of alternative (extrajudicial) ways of resolving disputes. The state should promote the development of non-state institutions such as arbitration courts, mediators, etc., which help to settle the dispute without bringing it to court.

The purpose of the paper is to reveal the conditions, which serve to develop the mediation procedure in domestic legal practice, as well as to characterize the ways, in which the basic principles of the implementation of this alternative (extrajudicial) way of resolving disputes can be fixed. The object of the study is the procedural legal relationships that arise, develop and terminate during the preparation and conduct of mediation. The methodological basis of the study were general scientific and special legal methods of cognition.

As a result of the research, based on the analysis of international legal documents, foreign practice, the Constitution of Ukraine, strategic documents of judicial reform, judiciary and related legal institutions in Ukraine, proposals covered in scientific publications, the need of laying the foundations of quality, effectiveness and confidentiality of mediation, ensuring its connection with litigation, is substantiated. It is argued, that the introduction of a mediation institution will serve the formation of the principles of restitutionary justice, which is based on the so-called “win-win” concept, where not only punishment, but reconciliation of parties occurs, which not only benefits both parties but also destroys economic ties. Foreign practice of formation and development of legal regulation of mediation procedure is analyzed, some specific issues of its implementation are carried out, including, in particular, determination of the mediator’s legal status, requirements for the candidate and basic principles of activity, use of mediation both at the stage of pre-trial dispute settlement and during court proceedings, the role of the courts in the implementation of the agreement reached in the context of mediation, etc. Modern approaches to the implementation of mediation and other alternative (extrajudicial) dispute resolution procedures have been highlighted in the national legislation, and the position of systematic adoption of separate laws regarding different types of alternative (extrajudicial) dispute resolution methods has been stated as the most acceptable for Ukraine.

Keywords: mediation, commercial disputes, alternative (out-of-court) dispute resolution, arbitration, mediation, party reconciliation, implementation.

Отримано: 24.10.2019